

УКРАЇНА ТА НАТО: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено визначення цілей та принципів діяльності НАТО та перспективи розвитку НАТО та України, співробітництво України і НАТО.

Ключові слова: Україна, НАТО, держава, вступ, розвиток.

Abstract

Definition of goals and principles of NATO activity and perspectives of NATO and Ukraine development, cooperation of Ukraine and NATO..

Keywords: Ukraine, NATO, state, introduction, development.

Вступ

Питання щодо НАТО є актуальними ще й тому, що Україна вже багато років тісно співпрацює з НАТО, беручи участь у всіх її програмах по веденню діалогу з не-членами Альянсу. 9 липня 1997 року між НАТО та Україною було підписано Хартію про особливе партнерство за чим послідувало заснування Комісії Україна - НАТО, відкриття місії України при НАТО, відкриття Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Основна частина

НАТО вважається найкраще організованою та дієвою міжнародною організацією у сфері оборони, безпеки та політики. Ідеологія Організації Північноатлантичного договору викладена у Договорі, укладеному у Вашингтоні 4 квітня 1949 року десятьма європейськими та двома північноамериканськими незалежними країнами, які взяли на себе зобов'язання щодо забезпечення взаємної оборони.

На сьогодні членами НАТО є 28 країн: Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Угорщина, Франція, Чехія, Литва, Латвія, Естонія, Румунія, Болгарія, Словаччина, Словенія, Албанія і Хорватія.

Нині, у XXI, столітті перед Альянсом постає цілий комплекс стратегічних цілей та завдань, які докорінно відрізняються від колишніх, зокрема подолання наслідків поділу Європи за часів «холодної війни», зміцнення демократії в країнах Центральної та Східної Європи.

Мова йде про боротьбу зі зброєю масового знищення, тероризм та країни із нелегітимними режимами, в яких може виникнути спокуса застосувати таку зброю або передати її терористам.

Щоб зберегти свій авторитет і довіру громадськості країн всього світу, не тільки Заходу, Альянс повинен протистояти цим загрозам і відповідати на нові виклики.

Північноатлантичний договір – головний документ Організації, який відповідає вимогам Статуту Організації Об'єднаних Націй та є легітимним міжнародним договором.

Країни-члени взяли на себе зобов'язання підтримувати та розвивати свою обороноздатність, індивідуально та спільно забезпечувати основу для колективного воєнного планування.

Договір про створення НАТО забезпечує рамки для консультацій між країнами членами, коли одна з них відчуває, що її безпека знаходиться під загрозою.

Договір проголошує, що кожна європейська держава, котра здатна втілювати у життя принципи цього Договору та сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні може бути запрошена до членства в Альянсі.

Готовність НАТО в цілому і кожної країни-члена окремо до колективної оборони забезпечується їх участю в єдиному процесі оборонного планування. У ході планування, перш за все, спільно визначаються необхідні для оборони військові засоби - їх кількість, якість і готовність. Потім у співпраці НАТО та держав-членів визначаються цілі розвитку збройних сил кожної держави-члена.

Основою системи колективної оборони НАТО є обумовлені країнами-членами практичні форми співпраці, які базуються:

- на колективному консультативному механізмі,
- на інтегрованій військової структури,
- на багатонаціональній структурі військового управління,
- на спільному військовому плануванні і механізмі фінансування,
- на готовності кожної держави-члена послати свої війська за межі власної території і прийняти на своїй території війська іншої держави-члена,
- на співпрацю і стандартизації в багатьох військових областях.

Між 1992 і 1996 рр. в Україні було ліквідовано ядерну зброю. У результаті ядерного роззброєння Україна позбулася гігантського військового потенціалу. Після розпаду СРСР на території України залишалося 222 одиниці носіїв стратегічної ядерної зброї — 176 міжконтинентальних балістичних ракет, 146 важких бомбардувальників, а також відповідне ядерне оснащення (близько 7000 ядерних боєголовок міжконтинентальних балістичних ракет, крилатий ракет і ядерних бомб для бомбардувальників). Крім того, українське керівництво здало і тисячі зарядів тактичної ядерної зброї. Відмова України від засобів ядерного стримування та її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості неядерної держави унеможливили формування самодостатньої системи безпеки України. З ліквідацією ядерної зброї Україна втратила можливість самостійно ліквідувати як загрози з використанням зброї масового знищення, так і потужні загрози із застосуванням звичайних озброєнь. Україна вже не може розраховувати на стримування власними силами ядерної держави, якщо таке протистояння відбуватиметься без допомоги Україні з боку іншої ядерної держави чи союзу держав.

Договір з Україною було підписано в травні 1997 р. за півтора місяці до відкриття Мадридського самміту НАТО, на якому існувала перспектива започаткування руку України в напрямі НАТО. Цей Договір значною мірою перешкоджає легальним територіальним претензіям з боку Росії до України.

Завдяки відносинам з НАТО Україна отримала важливу психологічну підтримку з боку найпотужнішого воєнного альянсу. Хоча реальних зобов'язань, крім обіцянки консультуватися з Україною в разі агресії проти неї, НАТО досі не взяв, така співпраця має суттєве практичне значення. Хартію про особливе партнерство між Україною і НАТО та інші документи в межах відносин Україна - НАТО підписали демократичні держави, які намагаються уникати порушення своїх договірних зобов'язань. У разі виникнення загрози для України, Україна вже майже протягом десяти років має можливість скликати Комісію Україна - НАТО на рівні послів, міністрів закордонних справ або міністрів оборони і поставити перед НАТО проблеми, які виникли для безпеки України, та поставити питання про надання допомоги з боку НАТО. Водночас, НАТО зобов'язаний взяти участь у такому представленні, але, до вступу України, не зобов'язаний реагувати. Так, як вимагатиме Україна. Однак, враховуючи, що НАТО наголошує на важливості України для безпеки Альянсу, Україна може розраховувати щонайменше на політичну підтримку законних інтересів своєї безпеки.

Україна утрималася від застосування цього механізму під час конфліктної ситуації з Росією навколо острова Коса Тузла в жовтні 2003 р., оскільки розраховувала, що врегулюванні ситуації на двосторонній основі втримає від радикального погіршення відносин з Росією. У той же час низка членів НАТО, зокрема США, Франція, Канада і Туреччина, не чекаючи рішення України про звернення до НАТО, оголосили в жовтні 2003 р. про свою підтримку територіальної цілісності України.

За Вашингтонським договором будь-який напад на членів НАТО у Європі чи Північній Америці розглядається як «напад на всіх», і кожна з держав-членів зобов'язалася надавати допомогу союзникам. Цей договір поширюється на території всіх держав, що його підписали, а також на острови та на кораблі і літальні апарати усіх учасників Договору в Атлантичному океані на північ від тропіка Рака, а також у випадку нападу на війська будь-якого союзника НАТО в Європі.

Висновки

Таким чином, аналізуючи усе викладене, можна зробити висновок, що НАТО на сьогодні залишається єдиною потужною міжнародною структурою, здатною реально гарантувати безпеку своїх членів. Вона виконує цю функцію з 1949 року і вже переконливо довела свою життєздатність. Це зайвий раз підкреслює та трансформація, якої зазнала НАТО у ХХІ столітті при цьому залишившись найголовнішим гравцем безпеки та оборони євроатлантичної зони.

Аналіз основних наслідків вступу України до НАТО дає підстави до висновку, що вступ до НАТО зміцнить суверенітет України і не становитиме жодної загрози для нього, що вступ до НАТО знімає загрозу перетворення України на «буферну зону», що економічні наслідки членства України в НАТО будуть переважно позитивними, що вступ до НАТО означає нові можливості для конкурентоздатних оборонних виробництв. Тобто, дійсно, якщо розглянути цю ситуацію з позитивних сторін, то спів союз НАТО та України досить важливий та вигідний для України.

У будь-якому випадку можна констатувати факт того, що НАТО продовжує еволюціонувати, застосовуючи наявні у неї засоби та ресурси для забезпечення безпеки в Європі і ми з вами є безпосередніми свідками створення нової НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданович В.Ю. Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення- Київ, 2003- с.54-55.
2. Для чого Україна вступає до НАТО? – К.: Т-во «Знання» України, 2007.-27с.
3. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції: навч. посібник / П.О. Демчук. – К.: ППП, 2004. 251с.
4. НАТО і Україна. – К.: Т-во «Знання» Україна 2007.-27с.
5. Корнієнко В. О. Партийна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В.О.Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269.
6. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.
7. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
8. Корнієнко В. О. Лобювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. - Dubai : ТК Meganom, 2017. - № 1(10). - С. 19-25.
9. Ващенко К. О. Політологія для вчителя [Текст] : навчальний посібник / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. - Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406.
10. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.

Боднар Ольга Миколаївна – студентка групи ЕКО-176, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e – mail: olhabodnar789@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Bodnar Olga Mykolayivna - student group ECO-17b, Institute of Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya, olhabodnar789@gmail.com

Scientific supervisor: **Valeriy Olexandrovych Kornienko** - candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.